

Tyresö kommun
Socialförvaltningen
Helena Wiberg
Utredare

TJÄNSTESKRIVELSE
2018-02-15
1 (6)

Diarienummer
2017/SN 0282

Socialnämnden

Svar på Motion om Nollvision för fallolyckor i Tyresö kommun

Socialnämndens förslag till kommunstyrelsen för förslag till kommunfullmäktige

- Motionen anses besvarad.

Socialförvaltningen

Magnus Lublin
Förvaltningschef

Gunny Bäckström
Stabschef

Beskrivning av ärendet

Marcus Svanfeldt Obligado och Inger Gemicioglu från Vänsterpartiet har i en motion föreslagit att socialförvaltningen, i nära samarbete med det kommunala pensionärsrådet (KPR), ska arbeta fram en nollvision för fallolyckor i Tyresö kommun.

Tre av landets ledande pensionärsorganisationer har formulerat krav till riksdagen på en nollvision avseende fallolyckor, framställt i en debattartikel i Dagens samhälle¹. Regeringen har initierat ett nationellt arbete för att minska fallolyckorna, och målsättningen är att antalet fallolyckor ska halveras, Föreningarna poängterar att dagens målsättning har en alltför låg ambitionsnivå. I likhet med nollvisionerna för trafikolyckor eller barnolycksfall bör, enligt organisationerna, en liknande målsättning formuleras för att minska antalet fallolyckor. I samband med kravet på en nollvision uttrycker organisationerna en rad åtgärder som de anser bör prioriteras.

Mot den bakgrunden föreslår motionärerna att Tyresö kommun ska realisera nollvisionen i de delar som kommunen kan verkställa. Motionärerna menar att Tyresö kommun har möjlighet att bli en föregångskommun på området och bör ta ytterligare steg mot visionen om trygghet för de äldre som bor i kommunen.

Åtgärder för att förebygga fallolyckor

Socialförvaltningen arbetar för att förebygga fallolyckor inom ramen för den verksamhet som förvaltningen ansvarar för. Förvaltningen håller med om föreningarnas ståndpunkt att målsättningen kring att halvera antalet fallolyckor är alltför låg. Socialförvaltningen i Tyresö kommun arbetar kontinuerligt inom äldreomsorgen för att så få fallolyckor som möjligt ska inträffa. Samtidigt finns det alltid möjligheter att utveckla arbetet ytterligare.

Information om tillgänglighet i offentliga miljöer

När det gäller planering och underhåll av offentliga miljöer är det av stor betydelse att alltid utgå ifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Tyresö kommun har tagit fram en *tillgänglighetshandbok* som ger förvaltningar, entreprenörer och byggherrar anvisningar kring hur vi kan skapa ett Tyresö tillgängligt för alla oavsett funktionsförmåga. Tillgänglighetshandboken innefattar praktiska frågor, till exempel behovet av bänkar att vila på. Anvisningarna omfattar även offentliga lokaler och utomhusmiljö. Kommunen har även tagit fram en *tillgänglighetsguide* där det finns information om exempelvis tillgång till trappor och handikapptolett. På så sätt kan enskilda i förväg få information om vilka

¹ Publicerad 2017-10-11 <https://www.dagenssamhalle.se/debatt/dags-att-stalla-sig-bakom-nollvisionen-fallolyckor-19001>

miljöer som är mer trygga att röra sig i och på så sätt minska fallrisken. Kommunstyrelseförvaltningen och stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för tillgängligheten i offentliga miljöer.

Socialförvaltningens arbete för att motverka fallolyckor

Preventivt arbete

Alla äldre i Tyresö har tillgång till avgiftsfria fixartjänster. Tyresö kommun har gett Tyresö Väntjänst i uppdrag att tillhandahålla tjänsten. Väntjänsten kan till exempel hjälpa till att sätta upp gardiner, byta glödlampor och andra praktiska tjänster som kan förebygga fall och skador i hemmet. Såväl myndigheten som hemtjänstutförare informerar ofta om fixarservice, och informationsbroschyrer finns på kommunens servicecenter. Under 2017 hade fixarservice sammanlagt 93 uppdrag, som framförallt handlade om att byta lampor, byta gardiner eller sätta upp tavlor och dyligt efter flytt. Fixarservice har tre personer som är aktiva fixare, och har därmed kapacitet för att ta emot fler uppdrag.

Flera åtgärder mot fallprevention kan upplevas som begränsande och är därför biståndsbedömda, samtidigt som de endast beviljas med den enskildes samtycke. Det kan exempelvis handla om att installera grindar till sängen så att det blir omöjligt att falla ut ur sängen.

Bostadsanpassningsbidrag kan beviljas efter att arbetsterapeut eller läkare skrivit intyg som styrker behovet. Syftet är att anpassa fasta funktioner i bostaden utifrån den enskildes behov. Exempel på vanliga anpassningar inomhus är att ta bort trösklar eller montera stödhandtag. Exempel på vanliga anpassningar utomhus är ramper eller ledstänger.

Äldre personer som bor på vård- och omsorgsboende får stöd av en arbetsterapeut eller sjukgymnast på boendet. På vård- och omsorgsboende arbetar verksamheterna kontinuerligt preventivt för att förebygga fallolyckor. Idag används exempelvis trygghetslarm, höj- och sänkbara sängar och larmmatta.

I samarbete med restaurang Utsikten på Björkbackens vård- och omsorgsboende har personalen fått utbildning kring mat och måltider. Maten är central när det gäller att förebygga fallolyckor. På enhetsnivå ansvarar respektive

enhetschef för att förbättra måltidssituationen för de äldre. Syftet är att den enskilde ska tillgodogöra sig maten på ett så bra sätt som möjligt. Tyresö kommuns värdighetsgarantier² för äldreomsorgen i kommunen garanterar inflytande över den egna måltidssituationen genom överenskommelse med den enskilde kring hur måltiderna ska serveras.

För att minska risken för fallolyckor utomhus bland äldre, beslutade kommunstyrelsen 2015 att medborgare över 80 år skulle erbjudas gratis broddar under 2016-2017. 2017 följdes satsningen upp, och kommunstyrelsen beslutade att Tyresöbor över 80 ska erbjudas gratis broddar även under åren 2018-2022. Satsningen utvärderas under våren 2022³.

Operativt arbete

Ett biståndsbeslut krävs för att den enskilde ska beviljas trygghetslarm i ordinärt boende. Tyresö kommun har valt att inte avgiftsbelägga tjänsten för att alla som känner sig otrygga ska känna sig säkrare i vardagen.

Alla verksamheter gör riskbedömningar för bland annat fall, för att kunna upptäcka de personer som är i riskzon och upprätta adekvata vårdplaner med förbättringsåtgärder.

Rapportering av fallolyckor sker på samtliga vård- och omsorgsboenden i Tyresö kommun. Medicinskt ansvarig sjuksköterska sammanställer rapporterna i patientsäkerhetsberättelse varje år. Motsvarande system finns inte inom hemtjänsten. Fall dokumenteras också som avvikelser i verksamhetssystemet Treseva, även inom hemtjänsten. Utifrån avvikelserna följer ansvarig enhetschef upp och vidtar lämpliga åtgärder.

² Beslutade på socialnämndens sammanträde 2017-05-29 § 1046

³ Kommunstyrelsens sammanträde 2017-11-09 § 202

Fallolyckor 2014-2016⁴

År	2014	2015	2016
Fall i verksamheten	574	695	561
Frakturer i samband med fall	13	11	8

Antalet registrerade fall/fallavvikelser minskar över tid. Omvårdnadspersonalen är mer medvetna om risker och arbetar mer förebyggande genom att registrera fallavvikelser⁵. Antal frakturer i samband med fall minskar kontinuerligt.

Utförare inom hemtjänsten informerar i det dagliga om åtgärder för att motverka fallolyckor och hänvisar vidare till landstinget.

Landstingets ansvar

Flera betydelsefulla åtgärder för att motverka fallolyckor har landstinget ansvar för. Bland annat har landstinget skyldighet att genomföra årliga läkemedelsgenomgångar. Landstinget bör informera om hur olika läkemedel kan påverka fallrisk vid förskrivning av sådana. För enskild som bor i eget boende finns tillgång till sjukgymnast och arbetsterapeut på vårdcentral. Landstinget har möjlighet att ordinera och skriva ut recept på fysisk aktivitet (FaR). Receptet ska vara individuellt anpassat och syfta till att förebygga eller behandla sjukdomar och öka fysisk aktivitet. Vidare är intyg från landstinget inför bostadsanpassning betydelsefullt för att minimera antalet fallolyckor.

Mot ovanstående bakgrund arbetar socialförvaltningen kontinuerligt för en så god samverkan som möjligt mellan förvaltningen och landstinget.

Förvaltningens synpunkter

I samband med att kommunen övertar hemsjukvården 2021 är det lämpligt att i samband med kommunens utökade ansvar se över på vilka sätt kommunen bör vidta ytterligare åtgärder för att förebygga fallolyckor. Exempelvis är det lämpligt att se över rapportering av fall till medicinskt ansvarig sjuksköterska även inom hemtjänsten.

⁴ Information hämtad ur sammanställd patientsäkerhetsberättelse för vårdgivare i Tyresö år 2015 & 2016

⁵ Sammanställd patientsäkerhetsberättelse för vårdgivare i Tyresö år 2016, s.18

På särskilda boenden har socialförvaltningen ansvar för boendemiljön och gemensamma utrymmen, både för den enskildes behov och ur ett arbetsmiljöperspektiv. I ordinärt boende ligger ansvaret hos den enskilde, som kan behöva vägledning. Kommunen kan tillhandahålla Socialstyrelsens folder med tips och information kring hur den enskilde på eget bevåg kan tänka för att minimera fallrisken i sin hemmiljö.

Socialförvaltningen bevakar fortlöpande den digitala utvecklingen och planerar att implementera digitala lösningar som utvecklas kontinuerligt, allteftersom tekniska lösningar uppgraderas. En del av syftet med digitala lösningar är att förebygga fallolyckor.

Socialförvaltningen arbetar fortlöpande för att skapa trygghet för de äldre som bor i kommunen. Kommunen har inte befogenhet att ta beslut som rör exempelvis landstingets ansvarsområden, den enskildes eget ansvar i ordinärt boende respektive åtgärder som ökar tillgängligheten i offentliga miljöer. Mot den bakgrunden bör en möjlig framtida nollvision mot fallolyckor innefatta både kommunens övriga förvaltningar, samverkansparter och andra samhällsaktörer för att visionen ska ge en så stor effekt som möjligt.